

ՀԱՅ ԱՎԱՆՈՒՄ

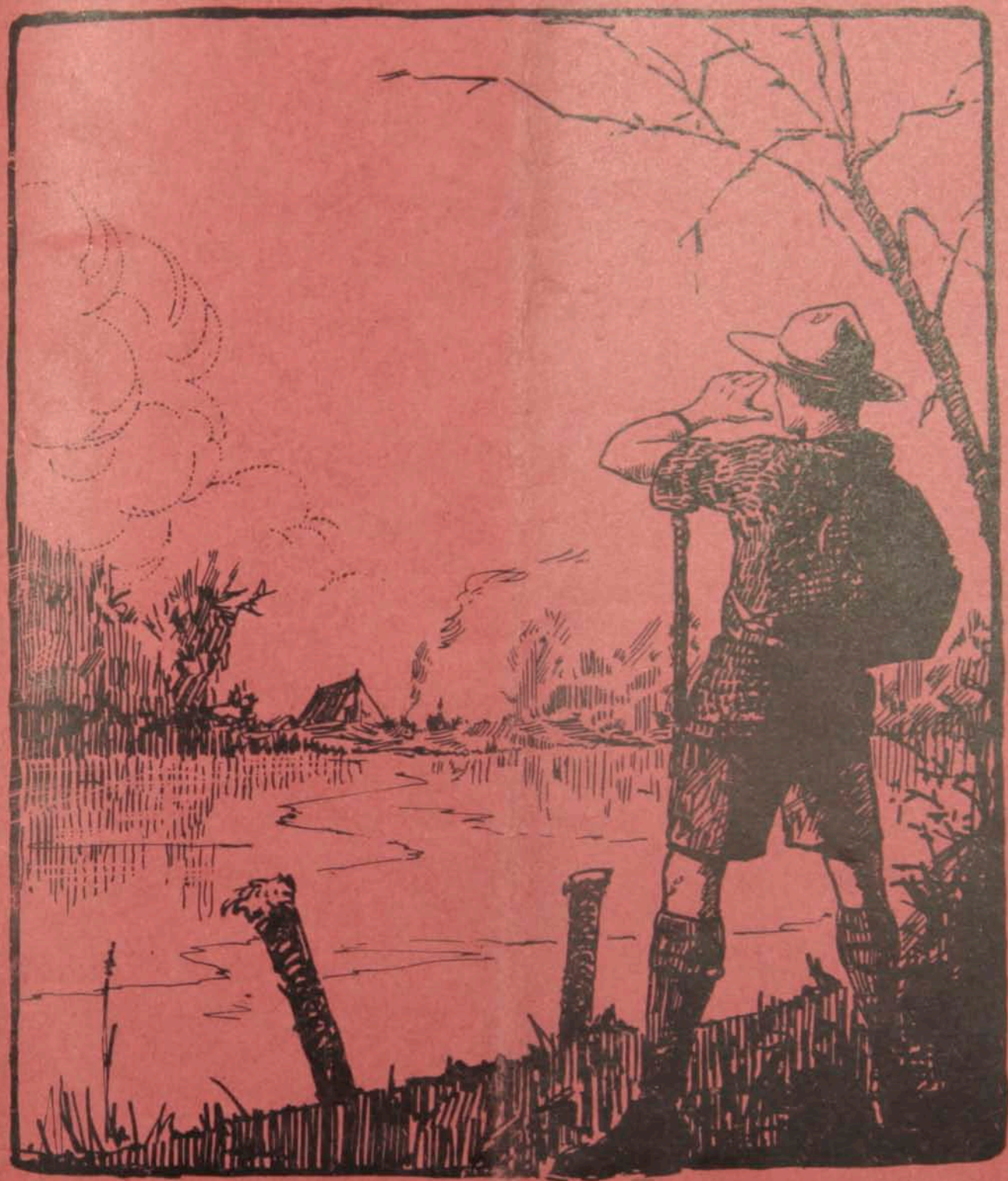
ՊԱՆՏՈՆԱԹԵՐԹ
ՀԱՅ ՄԱՍԻՏՆԵՐՈՒ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՄ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՀԻՄՆԵԱՆ, 1918

HAÏ SCOUT

REVUE MENSUELLE

Organe
de l'Union Générale
Arménienne de Scoutisme
Fondée en 1918

Juil.-Nov. 4e ANNÉE, No 7-9 — Յուլ.-նոյ. 4. ճԸՁԱՆ, Գ. ՏԻՐ, ԹԻԻ 7-9

մեր նոր հասցեին Տես միտ էջը

Մասնաւոր՝ Աւարիայ թիւ Գին՝ 2 ֆր.

ՀԱՅ ՍԿԱՌՈՒՏ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԱՍՍԱԹԵՐԹ

ՏԱՐԵԳԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՆԵԻԿ

Ֆրանսա, Մուլիա եւ Պալեաններ	20	Ֆրանս
Միւս բոլոր երկիրները	30	Ֆրանս
Բոլոր սկաուտներու բաժանորդագրութիւնը ՊԱՐՏԱԻՈՐԻՉ	15	Ֆրանս
Հասցե՝ 2		Ֆրանս

Պարզ նամակ, յողուած, նկար, թերթ, գիրք եւն., զրկել ճիշդ հետեւեալ հասցէով. —

Revue HAI-SCOUT

55, Rue de Meaux PARIS . XIX

Դրան՝ ապահովագրեալ նամակ, չէք, մանապարսա, զրկել հետեւեալ հասցէով. —

JIRAIR MINTANDJIAN 55, Rue de Meaux PARIS-XIX

Սկաուտական Վերին Մարմնի եւ Ազգային պետի հասցէն է. —

Mr KBIKOR HAGOPIAN

4, Rue de la Paix BOIS-COLOMBES-Seine

ՀԱՅ ՍԿԱՌՈՒՏ՝ ՄԻՇՏ ՊԱՏՐԱՍ ԽՈՍՏՈՒՄԻԴ ԵՒ ԴԱԻԱՆԱՆՔԻԴ: ԵՂԻՐ ՊԱՐՏԱՃԱՆԱԶ ՈՒ ՃՇԳԱՊԱՀ:

Ձեռնագիր. — 1. — Հ. Մ. Ը. Մ. ի եւ Հայ Սկաուտներու բոլոր շրջաններէն կը խնդրուի օրինապահ ըլլալ իրենց տարեկան տուրքերու մասին:

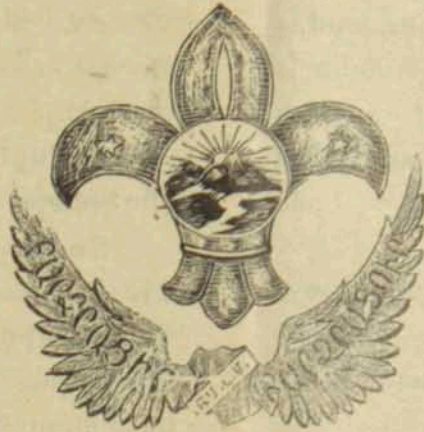
2. — Հ. Մ. Ը. Մ. ի եւ Հայ Սկաուտներու Ամերիկայի, Պարսկաստանի, Ռուսաստանի, Պուլկարիոյ եւ Եգիպտոսի շրջաններէն կը խնդրուի կանոնաւոր կերպով տեղեակ պահել, քերթիս վարչութիւնը, իրենց գործունէութեան մասին, զրկելով գրութիւն եւ նկար:

« ՀԱՅ ՍԿԱՌՈՒՏ »

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐՈՒՆ

Մինչեւ դեկտեմբեր 1 իրենց պարտքը չի վճարողներուն, այլ եւս քերթչախտի ուղարկուի:

Գ. Տարի
Թիւ
7-9

Պատշոնաբեր հայ սկսումներու ընդհանուր միութեան

1
Նոյեմբեր
1934

Մ Ե Ր Խ Օ Ս Ք Ը

Մեր խօսքը պարզ է: Անգամ մը եւս կ'ուզենք բացատրել « Հ. Մ. Ը. Մ. » ի ծագումն ու գոյութեան իրաւունքը:

« Հ. Մ. Ը. Մ. »-ը հիմնուեցաւ Կ. Պոլսոյ մէջ, 1918-ին, Զինադադարի յաջորդ օրերուն. վաւերացուեցաւ Ազգ. կեդր. վարչութեան իբրեւ Հայ Ազգ. Ընդհ. Միութիւն, եւ ունեցաւ իբրեւ պատուոյ նախագահ՝ Զաւէն Պատրիարքը: Այնուհետեւ ան դարձաւ օժանդակ մարմինը հայ ազգային վարժարաններուն՝ մատաղ սերունդի՝ դաստիարակութեան գործին մէջ:

« Հ. Մ. Ը. Մ. » ի ծնունդը սակայն, պատահական երեւոյթ մը չէր մեր ազգային կեանքին մէջ, ոչ ալ խմբական բրնձահանոյքի մը մէկ խաղը եւ կամ սոսկ գնդերապաշտութեան տենչ մը:

Ո՛չ. ան ազգային գերագոյն պէտքի մը արդիւնքն է: Յիշեցէ՛ք վայրկեան մը այդ օրերը՝ յիշեցէ՛ք այն հառաչանքը որ ծուխի մը պէս կը բարձրանար ամէն հայ սրտէ. — Հայ չմնաց երկրիս երեսին:

Ի՛նչ շուտ, ի՛նչ շուտ մոռցանք այդ ծուխը: Ամէն հայ հոգիի գերագոյն ու հրաւճայական պահանջքը այդ օրերուն մեր Ազգային Գոյութեան հարցն էր: Ահա՛, այդ հրաւճայական պահանջն էր որ ծրուուող տուաւ « Հ. Մ. Ը. Մ. »-ին:

Քանի մը անձնուէր երիտասարդներ հիմը դրին անոր, իրենց ուժերուն ներած չափով, սատարելու մեր ցեղի գոյութեանը:

Մեր միակ սկզբունքն էր Հայ Ժողովուրդի գոյութիւնը. մեր միակ կրօնքն էր դարձեալ Հայ Ժողովուրդի գոյութիւնը:

Ընել ամէն կարելին միայն ու միայն Հայ Ժողովուրդի գոյութեան ի խնդիր: Այս հաստատ ու անյեղլի վնիռով « Հ. Մ. Ը. Մ. »-ը հրապարակ իջաւ, ու այդ նպատակին իբրեւ միջոց ընտրեց Սկսուածքը ու Մարմնակրթանքը:

Որոշեցինք Սկսուածքին ու Մարմնակրթանքին մէջ ի մի հաւաքել մատաղ սերունդը եւ այն բեկորները ցեղին, որոնք հրաշքով ազատուած, մերկ ու բոսիկ,

հիւժած ու սպառած, բայց գունդ առ գունդ Պոլիս կը հասնէին անսպասուածին ու քրքական որջերէն, ուր՝ անոնք խըմբւած էին կամ մեռնելու կամ քրքանալու :

Ո՛չ մէկ հոսանքի կողմ էինք . ոչ մէկ դաւանանքի ու դասակարգի խտրութիւն կը դնէինք : Ամէնքն ալ անխտիր հայ էին, եւ ամէնքը անխտիր եղբայր :

Մեր սկզբունքը նոյնը կը մնայ այսօր, եւ նոյնը պիտի մնայ մինչեւ վերջ : Նոյնը կը մնայ նաեւ մեր ընտրած միջոցը :

Հաւատքն ունէինք մեր գործին, նոյն հաւատքն ունինք այսօր, եօթնապատիկ առաւել յոյժ :

Հաստատ համոզումն ունէինք նաեւ — ու գայն կը պահենք մինչեւ այսօր — այդ միջոցներու դերին ու արդիւնքին մասին : Այդ համոզումը կուգար մեզի դարերու խորքէն, հի՛ն ազգերու կեանքէն . . .

Հի՛ն Յոյներու ողիմպիական խաղերը մեզ կ'առաջնորդէին լուսավառ ջահերու պէս : Ամէն քշնամութիւն վերջ կը գտնէր այդ խաղերուն . Սպարտան ու Աթէնք այդ տօներուն եղբայրացած իրենց յաղթական մարզիկներուն արձանները կը կեցնէին իրենց աստուածներու տաճարներուն մէջ :

Հի՛ն պարսիկները դարե՛ր ու դարե՛ր կրթած են իրենց սերունդները անոնց սորվեցնելով միմիայն երեք բան, *ձի նստիլ, նիզակ արձակել եւ ճշմարիտ խօսիլ* :

Նոյնը չէի՞ն միթէ մեր Նաւասարդեան խաղերը, ուր՝ ձիարշաւներ, կառարշաւներ եւ զանգան ուժի փորձեր տեղի կ'ունենային :

Հիներէն եկած մարմնակրթանքի այդ հմայքն ու ազդեցութիւնը այսօր իսկ, այս քսաներորդ դարուն, կը սաւառնի դեռ բոլոր քաղաքակիրթ ազգերուն վերեւ ու կը տիրապետէ նոր սերունդին :

Այս օրերուն միջազգային ողիմպիականները, սկաուտիզմը ու սոֆոլական

կազմակերպութիւնները միթէ շարունակութիւնը չե՞ն անոնց :

« Հ . Մ . Ը . Մ . »-ը բունդ հաւատացող մը այդ *Հինին*, ուզեց անոնց կողքին վերստեղծել նաեւ հայկական *Նաւասարդը*, անոր շնորհիւ պրկելու նոր սերունդին դնդերները *Հայ ուժով եւ Հայ հողիով* :

Յուսացուած արդիւնքը տուա՞ն ան : Այս հարցումին պատասխանը հարցուցէ՛ք Պոլսէն մինչեւ Երեւան, Պոլսէն մինչեւ Ամերիկա, Եւրոպա, մինչեւ Սուրիա եւ Եգիպտոս նոր հասակ նետող սերունդին : Անոնք իրական հէֆեաթներ պիտի պատմեն ձեզի :

Բայց մենք չենք ուզեր կանգ առնել այդ անցեալին առջեւ, որովհետեւ ներկան աւելի քան երբե՛ք հրամայական է, ու կ'ուզենք հարց տալ մեզի . — *Կատարելի՞ք գործ ունի՞նք այսօր* :

Այո՛, եղբայրներ՛ր, առաւել քան երբե՛ք :

Մեր ազգային գոյութեան խնդիրը այսօր եօթն անգամ աւելի ծանր է քան ինչ որ երէկը : Մեր ժողովուրդի կէսէն աւելին կը հիւժի աշխարհի չորս ծագերուն ցան ու ցրի : Զուլման ու այլասերման վտանգը դամոկլեան սուրի պէս կայտուած է մեր մատաղ սերունդի վզին, որոնք կը կազմեն մեր ցեղին ապագան :

Հայ ժողովուրդը « Ապրիլ 24 »-ի եղեռներ շատ անգամ ունեցեր է . բայց, ոչ մէկ անգամ Հայ ժողովուրդը այնքան *ախտաւոր* հոգեբանութիւն ունեցեր է որքան այսօր : Ոչ մէկ անգամ Հայ ժողովուրդը այսպէս զանգուածով ծառայած է իր աւանդութիւններուն ու մեռելներուն դէմ եւ հայեոյած իր սրբութիւններուն :

Գիտակցօրէն թէ անգիտակցօրէն Հայ ժողովուրդը անձնասպանութիւն կը փորձէ : Այս ահաւոր *ախտ* է որ վերջ տուած է բազմաթիւ պատմական ազգերու կեանքին :

Այս ահաւոր կացութեան առջեւ պէտք

Ահա՛, այս աշխատանքն է որ կը կատարէ « Հ . Մ . Ը . Մ . »-ը, ու դեռ, աւա՛ղ, նոյնիմէն հայերուս կողմէ՛ դիտումնաւոր արգելքներ կը յարուցուին այս գեղեցիկ ու ստեղծագործ աշխատանքին դէմ :

Հրամայական պարտք մըն է, ի սէր մեր ազգային գոյութեան, ի սէր օտարութեան մէջ այլասերունդ ու հիւժուող մեր մատապ սերունդին բոլորուիլ « Հ . Մ . Ը . Մ . »-ին շուրջ ու զօրավիզ բլլալ անոր : Գոնէ արգելք չհանդիսանալ :

Ահա՛, մեր խօսքը :

Չենք ուզեր կանգ առնել այն քսուքիւններուն ու դժուարութիւններուն առ-

ջեւ, որ հոս, հոն կ'ըլլան « Հ . Մ . Ը . Մ . »-ի դէմ :

Կ'ըսենք միայն, մե՛ղք է հակառակիլ այսպիսի Միութեան մը եւ կասեցնել անոր յառաջդիմութիւնը . Միութիւն մը, որ անխտրական է, որ հայ է միայն, իր նուկորովն ու ծուծովը, ու նուիրուած հայ ոգիի պաշտպանութեան :

Ամօք է գայն հարուածել որովհետեւ ան ազգային գոյները կը պարզէ՛ իբրեւ խորհրդանշան :

« Հ . Մ . Ը . Մ . »-ը գուտ ազգային Միութիւն մըն է, եւ ոչ մէկի ազդեցութեան ենթակայ, ի բաց առեալ Հայ Ոգին :

Ահա՛ մեր խօսքը :

ԿԱՐԵՒՈՐ

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ Հ . Մ . Ը . Մ .-ի եւ Հայ Սկսուածներու բոլոր շրջաններէն եւ մասնաճիւղերն՝

1.— Իրենց որոշ հասցէն զրկել մեզ անյապաղ :

2.— Իրենց գործունէութեան մասին օրը օրին թղթակցութիւններ եւ տեղեկութիւններ զրկել կարճ ու ամփոփ եւ ընթեռնելի գիրով, մասնաւորապէս օտար եւ յատուկ անունները որոշ գրել :

3.— Մինչեւ Հ . Մ . Ը . Մ .-ի մարզական թերթի մը հրատարակումը, սկսուտականը եւ մարզականը դատ դատ թուղթերու վրայ գրել, առանց իրար խառնելու : Նկարներու տակ յատակ գրել բացատրութիւնները :

4.— Տեղեկացնել քանի օրինակ թերթ կ'ուզուի եւ սպասումի համար պատասխանատու անձ մը ցուցնել, եւ աւելցած թիւերը զրկել մեղի, ծախուածներուն գրամով, եւ ատենին :

5.— Լրջօրէն նկատի առնել, բոլոր շարքային Գայլիկ, Միժեռնակ, Սկսուտ, Կայտ Երկը եւ աստիճանաւորներու պարտաւորիչ բաժանորդագրութիւնը որը կ'արժէ 15 Փր., պաշտօնաթերթը ողջ պահելու միակ միջոցը : Այս թերթը անոնցն է, եւ օրէ օր զուտ սկսուտական պիտի դառնայ, եթէ պարտականութիւննին կատարեն :

Կ՝ՈՂՋՈՒՆԵՆՔ

« Լ. Մ. Ը. Մ. »ի Սկաուտ. Վերին Մարմինը ազնիւ գաղափարն ունեցած է « Լայ Սկաուտ »ի բացառիկ թիւ մը նուիրելու Սուբիոյ եւ Լիրանանի շրջանին :

Այս գեղեցիկ առթիւ՝ մեր 15 մասնաճիւղերու վարչութիւններուն, մարզիկներուն ու սկաուտներուն անունով՝

Կ՝ողջունե՛նք յիշատակը մեր նահատակ ու հանգուցեալ եղբայրներուն՝ Շաւարշին, Չերազին, Գույումճեանին, Ջէննէկանին, Գալէնտէրեանին ու Յ. Գալանճեանին եւ այն ամէնուն, որոնք ինկան « Լ. Մ. Ը. Մ. »ի պատիւն ու ոգին զրկած մինչեւ իրենց վերջին շունչը :

Կ՝ողջունե՛նք « Լ. Մ. Ը. Մ. »ի մեր հիմնադիր եղբայրներն ու մարզիկները, որոնք այս մեծ ու ազնիւ ընտանիքը պարգեւեցին « Լ. Մ. Ը. Մ. »ին :

Կ՝ողջունե՛նք Սկաուտ Մեծ Պետր՝ Լորտ Բատրն Փաուլը, ու կը մաղթենք իրեն երկար կեանք, որ այսպիսի սիրոյ եւ եղբայրութեան միութիւն մը պարգեւեց մարդկութեան :

Կ՝ողջունե՛նք մեր Սկաուտ Վերին Մարմինը եւ մեր սիրեցեալ Ազգ. Սկաուտ պետ եղբայր Գ. Յակոբեանը, եւ սկաուտներուն հայր՝ Ն. Օհանեանը, որոնք երգուեալ հրեշտակներու նման կանգուն կը մնան մեր սկաուտ եղբայրներու շարքերուն առջեւ, եւ թեւ ու թիկունք կ'ըլ-

լան անոնց :

Կ՝ողջունե՛նք մեր քոյր շրջաններուն Ծրանսայի, Յունաստանի, Պուլկարիոյ, Ռուճանիոյ, Ամերիկայի եւ Եգիպտոսի Մարմինները, սկաուտներն ու մարզիկները, որոնք ամէն տեղ վառ կը պահեն « Լ. Մ. Ը. Մ. »ի ոգին ու բարձր կը պահեն անոր գրօշը :

Կ՝ողջունե՛նք մայր երկրի մեր մարզիկ ու սկաուտ եղբայրները որոնք հայ դնդրին ու հոգիին ուժն ու շնորհը կը պանծացնեն Արարատեան դաշտերուն մէջ :

Կ՝ողջունե՛նք նաև մեր մարզիկ ու սկաուտ բոլոր անջատ խումբերը, որոնք կը տքնին հայ ոգին վառ ու բարձր պահելու. կ՝ողջունե՛նք ու կը մաղթենք, որ գեղեցիկ օր մը ամէնքս մէկ, մէկ շարքի մէջ ողջունենք հայ փառապա՛նծ հողը :

Եւ վերջապէս կ՝ողջունե՛նք Քեզ, ս՛վ պաշտելի ու սիրելի Հայ Ժողովուրդ, որ փոռած ես ցրի՛ւ – ցրի՛ւ աշխարհի չորս ծագերուն, այնու ամենայնիւ միշտ թեւ ու թիկունք կ'ըլլաս քու սկաուտ եւ մարզիկ զաւակներուդ, ու չես խնայեր անոնց ամէն օժանդակութիւն . . . :

Ողջո՛յն եւ յարգա՛նք Քեզ . . . :

« Լ. Մ. Ը. Մ. »ի ՍՈՒՐԻՈՅ ԵՒ ԼԻՒՆԱՆԻ
ՇՐՋ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Պէյրուք, 2 Յունիս 1934

ՄԵԿՆՈՒՄ. — Եղբայր Օննիկ Եագմանեան մեկնեցաւ Ստոկհոլմ, մարմնակերպանքի քաղաւորական բարձրագոյն վարժարանի դասընթացներուն հետեւելու. « Լայ Սկաուտ »ը ջերմագին յաջողութիւններ կը մաղթէ իրեն :

ՍԿԱՌԻՏԻՉՄԻ ԾԱԳՈՒՄԸ ՀԱՅՈՑ ՄԷՉ

Անշուշտ հետաքրքրական է գիտնալ թէ սկաուտիզմը մեր մէջ ո՞ր թուականներուն մուտք գործած է, քանի որ ամէն մարդ կը կարծէ թէ անիկա 1908 թուականներուն սկսուած գործ մըն է: Պիտի ջանամ հոս հակիրճ կերպով մեր սկաուտիզմի պատմականը ընել որ մեզի կուզայ 17-րդ դարէն: Թերեւս ընթերցողներէն շատեր ազգային յաւակնութեան մը վերադրեն զայն, բայց ինչ ընել որ իրականութիւն է այդ եւ պատմութիւնը արձանադրած է զայն: Այսպէս պրպտող աչքերէ չէ խուսափած էջմիածնայ «Արարատ» թերթի հին թիւերէն մէկուն մէջ կանոնադրութիւն մը, որ 1680-ական թուականներէն սկսելով մինչեւ 19-րդ դարու սկիզբները յաջորդաբար վաւերացուած է էջմիածնի Եղիազար, Աղեքսանդր եւ Յովսէփ Արղութեանց կաթողիկոսներէն, ու ամենէն վերջը Պեսարապիոյ Գրիգոր արքեպիսկոպոսէն: Սոյն կանոնադրութիւնը կը պատկանի Մոլտաւիոյ քաղաքներու հայ երիտասարդներու կազմակերպութեան որուն անդամները կտրիֆ կը կոչուէին: Թէ ուսկի՞ց ծագում առած է այդ միութիւնը, այդ մասին որոշ փաստ կարելի չէ եղած ձեռք ձգել, սակայն կ'ենթադրուի, որ Մոլտաւիոյ հայութիւնը ուրիշ տեղերէ գաղթելով, իրեն հետ բերած է նաեւ այդ կազմակերպութիւնը: Ուրեմն կը տեսնուի որ մօտաւորապէս երկուքուկէս դար առաջ մեր պապերը պէտքը զգացեր են այդ տեսակ միութեան մը որը 200 տարիի չափ կեանք է ունեցեր, ոչ անկախ եւ կրօնական ոգով սնած մարդոց հովանիին տակ, որպէս զի իրենց հարազատները օտար միջավայրի մէջ չի կորսուին, չի ձուլուին եւ չի մոռնան իրենց ազգն ու եկեղեցին:

Որպէս զի աւելի որոշ կերպով ըմ -

բանուի այս պարագան, ստորեւ մէջ կը բերենք այդ միութեան ծրարէն մասեր բազմաթիւ համար զայն ներկային հետ:

ՅՕԴ. 1. — Պատանին 12 տարեկանը մտնելուն պէս, իր հաղորդութիւնը ստանալէ եւ երգումը ընելէ ետք, պարտաւոր էր անգամ ըլլալ այդ միութեան՝ ստանալով կտրիֆ անունը, մինչեւ ամուսնացած օրը:

2) Ամէն օր ներկայ ըլլալ եկեղեցին եւ կիրակի օրերը պատարագի անպայման:

3) Հայու մը ամուսնացած կամ մեռած ատեն, անպայման ներկայ գտնուիլ եւ մասնակցիլ երգեցողութիւններուն:

4) Տօնական օրերը խմբապետին տունը շնորհաւորութեան երթալ եւ յետոյ անոր առաջնորդութեամբ բոլոր հայերու տուները այցելել եւ շնորհաւորել:

5) Ամէն շաբաթ օր հողեհանգիստ կատարել տալ մեռնող կտրիճներու հոգևոյն համար:

6) Կտրիճները իրենց թիւին համեմատ կ'ունենան խմբապետներ, որոնք ընտրուած պիտի ըլլային պատանիներու միութեան կողմէ եւ վաւերացուած քաղաքի Ծերերու ժողովէն:

7) Խմբապետը պարտաւոր էր հսկել կտրիճներու բարոյական եւ մարմնական վիճակին վրայ եւ տղոցմէ պահանջել կատարել կարգապահութիւն եւ բացարձակ հնազանդութիւն:

8) Ով որ կանոնադրութեան հակառակ կը շարժէր, իր ըրած յանձանքին եւ աստիճանին համեմատ դրամական տուգանքի կ'ենթարկուէր. պատիժը աւելի սաստիկ կ'ըլլար եթէ յանցաւորը խմբապետ մըն էր:

9) Խմբապետը եթէ գինով կամ բար-

կացած էր, արտօնուած չէր ու եւ է գա-
տաւարութիւն ընել, նկատելով որ կարե-
լի չէ արդար որոշում մը սպասել ցրուած
միտքէ մը:

10) Խմբապետի մը վճիռը անդառնա-
լի էր այնպէս որ եթէ կտրիճին ծնողքը ի
նպատ իր գաւկին միջամտէր, թէ ծնող-
քը եւ թէ կտրիճը կ'ենթարկուէին դրա-
մական տուգանքի:

11) Խմբապետ մը պէտք էր բոլորին
վտասնութիւնը շահած եւ անկողմնակալ
մէկը ըլլար եւ իր տուած վճիռներն ալ
խղճմտօրէն արուած ըլլային:

12) Խմբապետը պարտաւոր էր իր
կտրիճներուն խնայողութիւններ ընել
տալ որպէս զի անոնք նիւթապէս ալ լաւ
վիճակ մը ունենային:

13) Խմբապետը պարտաւոր էր նաև
կտրիճները միշտ իրարու քով հաւաքել եւ
առիթներ ստեղծել որ անոնք իրարու հետ
չիման մէջ գտնուէին (ինչպէս են մեր բա-
նակումները) . այդ տեսակ հաւաքումնե-

րէ բացակայողները դրամական տուգան-
քի կ'ենթարկուէին:

14) Տղաքը ստիպուած էին իրարու
վրայ հսկել եւ պարտաւոր՝ ընկերոջը մէկ
սխալը անոր զգացնել:

Ուրեմն, կը տեսնուի, որ այն ատեն
ալ տղայոց կը սորվեցնեն եղեր ըլլալ հը-
նադանդ, խնայող, բարեկիրթ, յարգող,
օգնող, ազգասէր եւ ինչ որ մենք կը սոր-
վեցնենք այսօր, աւելի ազատ եւ անկաշ-
կանդ օրէնքներով, վասն զի, ինչպէս այն
ատեն նոյնպէս եւ այսօր համոզուած ենք
որ առանց առանց կարելի չէ պատրաստել
բաղձալի մարդը եւ օրինաւոր քաղաք -
ցին: Ահա քանի մը տողերով հին սկառ-
տիզմի պատմութիւնը եւ ըմբռնումը մեր
մէջ:

Լ. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

« Մարգիկ »

Պարբերական « Հ . Մ . Ը . Մ . »-ի

Պուլկարիոյ Շրջանի

1 սեպտ . 1925

ՍԿԱՌԻՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՄԱՆ ԿԱՐԵԻՈՐՈՒԹԻՒՆԸ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

Սուրիա ժամանումէն գրեթէ անմի-
ջապէս յետոյ, երկու անգամ առիթը ու-
նեցայ չըջագայելու Հիւսիսային Սուրիոյ
հայաշատ շրջանները, եւ հպարտութեամբ
կարելի է ըսել թէ խոստմնալից պատանե-
կութիւն մը հասակ նետելու վրայ է այս
հիւրընկալ հողամասերուն վրայ:

Նմանապէս ներկայ գտնուեցայ Հա-
լսպի վերջի սկառուտական բանակումնե-
րուն, մէկ երկու օր ապրեցայ անոնց տա-
քուկ շունչով եւ գրեթէ ծանօթացայ թէ
ի՞նչ բան կը պակսէր անոնցմէ եւ թէ ի՞նչ
բան կարելի էր ապագային ընել:

Սուրիոյ մէջ ներկայիս կը գտնուին
130) հազարէ աւելի հայրենակիցներ, ու
րոնք ընդհանրապէս իրարու մօտ կ'ապրին

եւ զաւակներնին կ'ուսանին 80-է աւելի
ազգային վարժարաններու մէջ: Պատիկ-
ներուն ընդհանուր թիւը 30 հազարի կը
մօտենայ, թիւ մը որ միայն Հայաստանի
մեր եղբայրներուն քանակէն պակաս է:
Հետեւաբար՝ Սուրիա կարելի է նկատել
փոքրիկ Հայաստան մը, որ անդեկ է եւ ա-
պագայի պատրաստութեան համար վե-
րին Մարմնոյ մը կը կարօտի, այսինքն՝
մասնագէտ առաջնորդներու:

Սուրիոյ հայութեան կէսը մեծ քա-
ղաքներու մէջ կ'ապրի, միայն մնացեա-
լը՝ գիւղերու մէջ, յաճախ ալ հոծ թիւով:

Քաղաքներու, մասնաւորաբար Հալե-
պի եւ Պէյրութի մէջ, հայ պատանեկու-
թիւնը ժամանցի միջոցներէ շտիպանց

զուրկ է . երբեմն միայն Փութպոլի մըր-
ցումները անոնց հաճելի ժամադրավայ-
րը կ'ըլլան, ուրկէ յաճախ կը վերադառ-
նան իրենց ծնողքներէն եւ ուսուցիչներէն
ստացած բարոյական պաշարներն ալ . . .
վրայ տալով :

Իսկ զիւզերու մէջ սլաթիկները ընդ-
հանրապէս փողոց կոչուած՝ փոշիի թու-
նաւոր անապատներուն մէջ, կիզիչ արե-
ւին տակ կը տապլակին, կը կռուին, կը

ւորուած են : Այսօր հաց մը կը հայթա-
թեն . լաւ կը վճարեն աղտոտ զրօսատեղի-
ներու գիշերաջղջիկներուն , սակայն պատ-
մական ազնիւ ցեղ մը դէպի անդունդը կը
զլտորի անոնց անիծեալ՝ դարչապարնե-
րուն տակ :

Թերեւս ըսուի թէ յետպատերազմեան
չըջանի աւերներն են ասոնք : Կը հարցը-
նեմ , մեր բնակելիք տունը , յոյսը եւ պա-
տըսպարանը , կրնա՞նք բազդին թողուլ որ

ՍՈՒՐԻՈՅ ՇՐՋ . ՊԵՅՐՈՒԹԻ ԵՒ ԳԸՐԸՔ - ԽԱՆԻ ՍԿԱՌԻՏՆԵՐԸ

հայհոյեն եւ կը . . . կորսուին :

Տարիներէ ի վեր լքուած այս անմեղ
ձագուկներէն հասակ առած շիֆ միւսիւ-
ներու հանդիպեցայ , հետամուտ եղայ ա-
նոնց ճակատագրի գաղտնիքներուն եւ ա-
ռանց չափազանցելու կարելի է վստահիլ
այն հաւաստիքներուն թէ՛ մեծ քաղաք-
ներու ներկայ երիտասարդութեան երեք
քառորդէն գրեթէ ազգը սպասելիք մը
չունի . անոնց արիւնը եւ հոգին թունա-

կործանի եւ բոլորս բացօդեայ սպրոզ
գնչուներ ըլլանք : Մեզ համար հարկը այն
չէ թէ ուրիշ ազգեր ի՞նչ փորձանքներու ,
ի՞նչ վիճակներու ենթարկուած են . մեզ
համար կենսականն է՝ փրկել որքան որ
կարելի է եւ ամէ՛ն բանաւոր միջոցներով :

Հ . Մ . Ը . Մ . անտարբեր կրնա՞յ ըլ-
լալ որ հայութեան կոկոնները ամօթալի
մահով մը մեռնին եւ կամ թէ ապրելով՝
թոյն պատուաստեն այն սերունդին՝ որ

Արարատներ պիտի մազլցի վազը, ուշ կամ կանուխ :

Չարիքին առաջըր առնելու համար պայքարը խիստ անբաւարար գտայ ուր որ դացի : Մեր կազմակերպութիւնը կայ եւ կ'ազրի, բայց ամէն տեղ թուլութիւն, շուարում մը կայ. բան մը ընելու կամքը կ'ազրի, բայց մղիչ ոյժը կը պակսի միշտ :

Սուրբոյ հայ սկաուտներուն թիւը ներկայիս թէեւ 800-ի կը հասնի, սակայն վախնամ որ անոնցմէ շատերը հազուատով սկաուտ են եւ հոգեկան դաստիարակութենէ դուրկ մնացեր են : Չեմ ուզեր օրինակներով խօսիլ, սակայն ապրեցայ ըսկաուտներու եւ պետերու մօտ սրտնք ոչ միայն սերունդին օգտակար չեն կրնար ըլլալ, այլ նոյն իսկ ազարտ կը բերեն շ. Մ. Ը. Մ. ի գաղափարականին :

1918-ի յաջորդող շրջանին շ. Մ. Ը. Մ. ի Պոլսոյ երջանկայիշատակ կեդր. վարչութիւնը ինքնաբերաբար իր օգտաշատ գործակցութիւնը կը բերէր հետաւոր Հայաստանի սահմաններէն ներս, սկաուտական հսկայ առաքելութիւնով մը, առանց նիւթական միջոցներու տէր ըլլալու : ՍԿԱՌԻՏԸ ՊԱՐՏԱՒՈՐ Է ՀԱՄՆԵԼՈՒ ՀՈՆ ՈՒՐ ՈՐ ԻՐԵՆ ՊԷՏՔԸ ԶԳԱԼԻ Է, ԵԹԷ ՆՈՅՆԻՍԿ՝ ՃԱՄԲԱՆ ՊԻՏԻ ՄԵՌՆԻ :

Հայաստանի ներկայ մարդական եւ սկաուտական հսկայաքայլ յառաջագի - մութիւններուն բուն ազրիւրը անուրա - նալի է որ շ. Մ. Ը. Մ. ը կզած է իր առաքելներուն ջանքերուն շնորհիւ : Անմոռանալի եղբայր Վահան Չերազ մեզ 1919-ի ատենները կը գրէր որ՝ հոն տեղի մեր ցեղակիցները տարօրինակ մարդիկ են. մարզանքի մասին ո՛չ մէկ գաղափար ունին. օր մը իր սղոցը վազելու փորձեր կատարել կուտայ, գիւղացիները յիմարներ կարծելով բահերով եւ բրիչներով հալածեր են մեր . . . աթլէթները . . . Սակայն տաժանակիր աշխատանքներէ յետոյ, նոյն եղբոր բառերով « ստահակնե-

րէն պատրաստուած անմամն շ. Մ. Ը. Մ. ականները » այսօր հայրենիքի վերաշինութեան լաւագոյն ատաղձները դարձած են : Եւ դո՛հ էնք :

Բայց հիմա ի՞նչ կ'ընենք. ո՞ր հաւնոցը նստեր հաւկիթ կ'ածենք. ո՞ւր են մեր նոր ձագուկները . . . Փարիզի շ. Մ. Ը. Մ. ը իր նախորդին ճամբէն կ'ընթանա՞յ. գաղութներու հետ ի՞նչպէս կապուած է եւ ուղղակի իր ջանքերուն շնորհիւ ի՞նչ շօշափելի արդիւնք ձեռք բերուած է :

Սուրբոյ խղճալի վիճակը ինձ համար շատ յուսալքիչ է. Փարիզ հարկ էր որ գրադէր Սուրբայով եւ այսօր ահադին թիւով երիտասարդներ ամօթալի մահ - ուան դո՛հ չէին գառնար :

Ես կ'անդիտանամ թէ՛ երբեք որ եւ է շ. Մ. Ը. Մ. ան գործիչ շրջանները պըտոյտի ելե՞ր է. ի՞նչ տեսեր է, ի՞նչ ցաւեր քաշեր է եւ ի՞նչ դարձաններ առաջարկեր է եւ արդի՞ւնքը :

Գոյնզգոյն կազմակերպութիւնները ճանճերու նման աշխարհիւ շրջանը կ'ընեն նոր անդամներ ճարելու, նոր ուժեր հաւաքելու համար : Մեր գաւակները հոգինին, սրտերնին բացեր մեզ կը սպասեն եւ մենք կոնակ ենք դարձուցեր. շիտակ չէ՞ ասիկա :

Շ. Մ. Ը. Մ. ի նահատակներուն վըրայ յաճախ լացող մեր Մեծ Եղբայրներուն մէկ թելազրութիւն մը ունիմ. ատենուան մը համար հանգիստ քողէ՛ք մեր մեռելները եւ եթէ կ'ուզէք յաւերժացնել անոնց ոսկերառիքներուն իսկ փափաքը, լրջօրէն եւ անկեղծօրէն շարունակեցէ՛ք եւ լրացուցէ՛ք անոնց կիսկատար գործը. ասիկա հազար պատարագներէ աւելին կ'արժէ :

Սուրբոյ այս լքեալ վիճակը պատիւ չի բերեր շ. Մ. Ը. Մ. ի եւ պէտք է անմիջապէս արթննալ եւ քիչ մըն ալ շարժիլ :

Ս. ՓԱՓԱՉԵԱՆ

ԱՅԼԱՍԵՐՄԱՆ ՈՒ ՉՈՒԼՄԱՆ ՎՏԱՆԳԻՆ ԴԷՄ

« Հայուքիւնը ամէն բանէ վե՛ր »

Միայն ջարդերն ու տեղահանութիւնները չեն որ կը սպառնան ազգերու բնաջրնջման, այլասերումի ու ձուլումի վրտանդը ամենէն ահաւորն է այդ տեսակէտով:

Քանի՛ — քանի՛ ազգեր անհետացել են աշխարհի երեսէն այս ճերմակ ջարդով: Միմիայն մեր ժողովուրդի մէջէն. կարելի է յիշել բազմաթիւ գաղութներ որոնք հալած են այդ ճամբով. ու այդ ճամբուն մէջն է որ կը դանուի զրեթէ հայութեան կէսը այսօր:

Իսկ մենք, կլանուած ճղճիմ հաշիւներով, դեռ չենք անդրադառնար մեր ահաւոր կացութեան:

Պէտք է — դոնէ ժամանակի մը համար — դադրին վէճերը, լուեն կիրքերը. անխտիր ամէն հայու նշանաբանը պէտք է ըլլայ, Հայուքիւնը ամէն բանէ վեր. ու ազդովին այդ մասին պէտք է մտածենք, այդ մասին պէտք է դործենք:

Կզերական թէ աշխարհական, կուսակցական թէ անկուսակցական հայութեան մասին պէտք է դործեն. վասն զի Հայութիւնը վեր է եկեղեցիէն, վեր է կըրօնքէն, ու կուսակցութիւններէն. եկեղեցին ու կուսակցութիւնները ազգին համար են. առանց ազգութեան անոնք կը դադրին գոյութիւն ունենալէ:

Որո՞նք են այն ազգակաները, որոնք կրնան պատնէշ կենալ այս ճերմակ ջարդին դէմ, եւ որոնց վրայ պէտք է կեդրոնացնենք մեր մտածումները զանոնք ի սպաս դնելու Հայութեան գոյութիւնը պահպանելու մե՛ծ ու վսե՛մ գործին:

Այդ ազգականերէն առաջինը կը հանդիսանայ ընտանիքը. ընտանիքը ազգին մէկ մանրանկարն է եւ անոր հիմունքը. ծնողքն է որ կը ստեղծէ մանկան հոգին ու

կը մեծցնէ զայն, ծնողքն է որ անոր կուտայ նկարագիր կոչուածը: « Այսպիսի չօր՝ այսպիսի որդի », ասիկա դարերէն եկող ճշմարտութիւն մըն է. նոյնպիսի ճշմարտութիւն մըն է նաեւ թէ ոչ մէկ դաստիարակութիւն կրնայ հաւասարիլ ընտանեկան դաստիարակութեան:

Ծանօթ չէ՞ մեզի արդեօք ընտանիքին դերը մասնաւորապէս մեր ազգային կեանքին մէջ. ո՞վ չի գիտեր թէ Ի՞նչ է կղած հայ մա՛յրը ընտանիքին, ազգին ու հայրենիքին համար: Մայրը, իբրեւ զբաղանց բարին, սիրելին ու պաշտելին, միացուցած ենք նաեւ հայրենիքին հետ ու զայն կոչած ենք Մա՛յր Հայրենիք: Ի՞նչ խօսք, օրօրոցին վրայ մօր մը օրօրը կը բաւէր երեխան հայ պահելու, հայ մեծցնելու:

Տարագրութեան մէջ, մայր մը կը կորսնցնէ իր ամուսինն ու բոլոր զաւակները ու կը մնայ իրեն փոքրիկ աղջիկ մը. ան ալ կը յափշտակեն ու կը տանին: Զինազարդարէն յետոյ խեղճ այրին կը հասնի Հալէպ, հոն իր կեանքը կը պահէ ասոր անոր քով զանազան աշխատանքներ կատարելով: Մօր սիրտը, անվերջ կը կծկտայ իր աղջնակին համար. մօր յոյս է, անվերջ կը փնտռէ զայն:

Օր մը աղբիւրը ջրի կ'երթայ. հոն կը հանդիպի իսլամ աղջկայ մը. կը նմանի իր աղջկան. մօր սիրտ է, կրնա՞յ բան մը չզգալ: Բայց աղջիկը մեծցեր է, ու չի համարձակիր մէկէն բան մը լսել: Կը հետաքրքրուի միայն ու կը հետապնդէ, ու կը հասկնայ վերջապէս, որ ան հայ մըն է, ու իսլամ ընտանիքի մը տուն կ'աշխատի, իբրեւ անոնց զաւակը: Անհանգիստ է մայրը. եւ աղբիւրը ջրի կ'երթայ ամէն օր:

Օր մը կը բանայ իր սիրտը աղջկան . կ'աղերսէ , կուլայ , բայց աղջիկը կը մերժէ խստիւ , ու կը մնայ անդրդուելի իսլամ : Մայրը յուսահատ աղբիւրին դուլը նստած իր հին օրօրներէն մէկը կ'երգէ . . . Ի լուր այդ օրօրին , աղջիկը կ'այլալի . օտար չէ իրեն այդ օրօրը . իր հոգիին ծալքերը կ'իջնէ տակաւ , տակաւ , հօր ու հարազատ ձայնը կը սարսէ աղջիկը , ու « մամա՛ս » պոռալով կը նետուի մօր գիրկը : Ահա՛ , թէ ի՞նչ է մայրը :

Արդ , հարցնենք խկոյն , ի՞նչ է այժմ ընտանիքը գաղթաշխարհին մէջ . ունի՞ ան իր բնօրէնը , իր աւանդութիւններն ու սրբութիւնները : Մայրը քաղցր օրօր մը գիտէ՞ երգել իր երեխայի օրօրոցին վրայ : Ապահովարար ոչ . ու խեղճ կիներ գործատունէ գործատուն , գրասենեակէ գրասենեակ ու ահա՛ , տխուր օր մըն ալ փոզցը . . .

Ու այսպէս մեր ազգային գոյութեան հիմնաքարը սարսած է :

Մեր ազգային գոյութեան պահպանման երկրորդ մեծ պաշտպանը հայրենի հողն էր , իր բարձր լեռներովն ու զուլալ աղբիւրներովը : Ո՞վ չի յիշեր Պարսից Շապուհ արքայի ասարանքէն ներս՝ Արշակ թագաւորին եւ Հայաստանի հողին աւանդութիւնը : Լեռ մը եւ կամ գետ մը հայրենիքին , պիտի բաւէր մեր մատաղ սերունդը հայ պահելու : Ու հիմա մեր մատաղ սերունդի հոգիին մէջ ուրիշ լեռներ կը նստին , ուրիշ գետեր կը հոսին . . .

Հայ եկեղեցին ոչ նուազ մեծ պահպան հրեշտակ մը եղած է Հայութեան : Դարեր շարունակ ան մեր ազգին երկրորդ հայրենիքն է եղած . հայ ժողովուրդը աւելի քան 15 դար հայ մնացեր է Լուսատորչի կանթեղին ու Մասիսին նայելով : Մեր կղերական պաշտելի հայրերը իրենք

անձամբ հայ լեռներու փայտաներուն մէջ սրահած են հայ տատերը եւ Քրիստոսի խաչը , ու անոր տակը շէն մոռցած պահել նաեւ Տրդատին սուրը . . . :

Հայ եկեղեցիէն անբաժան եղած է նաեւ Հայ Դպրոցը . իր բոլոր թերութիւններովը միասին ան է որ պահպանած է մեր լեզուն , ան է որ ազգին տուած է հայրենասէրներու պաշտելի խումբեր . հայ ժողովուրդին երկրորդ ընտանիքը եղած է ան :

Ու այս բոլորին հետ , ու այս բոլորը իրարու միացնող , բոլորին լոյս ու կեանք տուող մէկ ուրիշ ազգակը եղած է մեր լեզուն , հայ քաղցր լեզուն , լեզուն մեր ազգի հոգին իսկ է , ձայնի ու բառի փոխուած . անով արտայայտած , երգած ու գրած է իր դարաւոր յուզումներն ու մըտածումները , իր դարաւոր վիշտն ու սէրը , իր յաղթութիւններն ու անոնց չափ փառաւոր պարտութիւնները , իր անպատմելի տանջանքներն ու հերոսութիւնները . ան է որ դարէ դար կապած է սերունդները իրարու . ան իր մէջն ունի ե՛ւ հայ ընտանիքը , ե՛ւ հայրենիքը , ե՛ւ եկեղեցին ու դպրոցը , եւ մեր ցեղը իր բովանդակ կեանքովը : Հայ լեզուն մեր հրեղէն սիւնը եղած է , որ մեզ առաջնորդած է դարերու մշուշներու մէջէն մինչեւ այս օրերը : Աւա՛ղ , գաղթաշխարհին մէջ մեր այս մայրենի քաղցր լեզուն տակաւ տակաւ կը շիջի . հայ երեխան կը մոռնայ զայն , ու անոր տեղ օտար լեզու մը կը սորվի :

Լեզուն հետ կը նոյնանայ նոյնպէս հայ երգը , որը աւելի ուժգին թափով կ'արտայայտէ հայ հոգիին յատկութիւններն ու տենչերը եւ որուն ազդեցութիւնը յայտնի է մեզ այս գաղթաշխարհին մէջն անգամ : Այս ամէնքն ալ այժմ գաղթաշխարհին մէջ կան ու չկան . թէ ընթանիք , թէ հայրենիքը , թէ եկեղեցին , թէ լե-

դուն ու երդը, ամէնքն ալ կը հիւժին օր
բատ օրէ, ու հազիւ կը պլպլան ծլարձակ-
ուող սրտէն ներս:

Մեզի, այս օտար ամերուն վրայ, իր-
բեւ փրկութեան դօտի կը մնան մեր ազ-
գային տօներն ու Ազգային խորհրդանշա-
նը: Նոր սերունդը հայ պահելու տեսակէ-
տէն պզտիկ չէ ասոնց կատարած դերը:

Ազգ. տօները նախ՝ իբրեւ վերջիչում
եւ հետեւարար վերստին ապրում մը մեր
փառապանծ գէպքերուն ու դրուազներուն
կը լեցնէ մեր նոր սերունդը եւ կը դօտե-
պնդէ զանոնք ապագային համար:

Անոնց դերը մեծ է մանաւանդ, իբրեւ
հաւաքական ապրում: Հաւաքականու-
թիւնը յուզումներն ու մտածումները հա-
զարապատիկ ու բիւրապատիկ անգամ կը
մեծցնէ, ու այդչափով ալ կը դրոշմէ ան-
հատներու հողիններուն վրայ: Հազարա-
ւոր բազմութեան մը մէկտեղ հաւաքուի-
լը, ճակատ ճակտի նային ու դէմ դէմի
խօսին իսկ ասագին գործ մըն է սրտէ
սիրտ հոգեկան կամուրջ մը նետելու, հո-
գեկան հայրենիք մը կերտելու:

Այս օտար ամերուն վրայ, ո՛չ մէկը,
սակայն, դրօշակի հմայքն ունի, ան
պարզապէս կը հրաշագործէ. այդ անգօր
ու անլեզու լսթի կտորը բանակներու
ուժն ունի, եւ աւելին. անոր երեւումն
անգամ ժողովուրդը միահամուռ օտքի կը
կեցնէ. եւ ան, որ բանակներ շարժելու
ուժն ունի, իր ծփանքին հետ՝ անշեղ ու
անվրէպ՝ նոր սերունդը կ'առաջնորդէ իր
ցեղի հողին եւ անոր խոչալին:

Երբ որ ազգային գոյները կը ծածա-
նին, անոր վրայ ամբողջ ազգն ու հայրե-

նիքը կը նշմարես: Ի տես անոր բոունցքը
կը սեղմուի եւ հողիդ անով կը խայտայ:

Եւ վերջապէս կայ ուրիշ ուժ մը, որ
չատ կարեւոր գործ մը կրնայ կատարել
զաղութներու մէջ, Հայ Մարմնակրթա-
կան Ընդհ. Միութիւնն ու Հայ Սկաու-
տիզմն է այդ:

Գիտե՛նք, թէ ի՞նչ խանդավառու -
թեամբ կը դիմեն մանուկներն ու պատա-
նինները դէպի՛ մարզական խաղերը, դէ-
պի՛ սկաուտութիւնը եւ դէպի՛ Փութ -
պօլը:

Հայ Սկաուտական Ընդհ. Միութիւնը
Հ.Մ.Ը.Մ.ի հովանիին տակ փրկարար
դեր մը կրնայ կատարել մատաղ սերուն-
դին մէջ, զանոնք ի մի հաւաքելով, եւ բո-
լորին միեւնոյն դաստիարակութիւնն ու
կարգապահական ոգին տալով:

Արդ, նկատի առնելով գաղթաշխար-
հի մեր ասաւոր կացութիւնը, ազգովին,
առանց դաւանանքի ու դասակարգի, եւ
առանց հատուածական ու կուսակցական
խտրութեան, մէկ մարդու «պէս» պիտի
կրնա՞նք յայտարարել — Հայութիւնը ա-
մէն բանէ վե՛ր — պիտի կրնա՞նք բոլոր-
ուիլ մեր այս նուիրական սրբութիւննե-
րուն շուրջ, եւ զարկ տալ անոնց ի խնդիր
Հայութեան:

Եթէ, այո՛, ապահովարար կրնանք
ըսել պիտի ապրի Հայ Ազգը:

Իսկ եթէ, ո՛չ, ուրեմն ի զո՛ւր ապրե-
ցանք մենք այսքան նահատակութիւններէ
վերջ. եւ ի զո՛ւր այսքա՛ն տառապած ենք
զարեքէ ի վեր . . . :

Վարդա՛ն, Վարդա՛ն, ո՛վ սուրբ,
հարկ էր ձուլուիլ զարե՛ր առաջ . . . , չէ՞՞:

ԲԱԲԱՆԵԱՆ

Հ. Մ. Ը. Մ. Ի ՍՈՒԿԻՈՅ ԵՒ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՇՐՋԱՆԻ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ

Կը հարցնենք, թէ լիովին կատարած ենք այն ինչ որ կը սպասուի մեզմէ, ու կը պարտադրէ մեր Միութեան վեհ նպատակը, կ'արձանագրենք որ արուած պայմաններու տակ ու սակաւաթիւ գործուն ռեժերու ներկայութեան, բարձրացուցած ենք Հ. Մ. Ը. Մ. Ի անունն ու գործը այն մակարդակին ինչ որ վայել է իրեն: Գոհ ենք, բայց ոչ բաւարար, այն ինչ որ անցնող տասնամեակին մեր մասնաճիւղերը ի գին ամէն գոհողութեան գլուխ հանած են:

Աշխատելու խանդը սրեւէ ժամանակէ աւելի կ'եռայ անոնց մէջ, ու մարմնակերթական դանազան ձեռնարկներէն դուրս, բարի նախանձ մը համակած է մասնաճիւղերը, որոնք լուռ աշխատանքի լծուած են օժտելու համար իրենց մասնաճիւղերը ներկայանալի ու պատրաստուած սկառուներով: Ասկէ քանի մը տարիներ առաջ միայն Պէյրութ, Գամաղոս եւ Հալէպ ունէր իր սկառուական խումբերը, մինչդեռ ներկայիս աւելի փոքրաթիւ գաղութներու մասնաճիւղերն ալ ունեցած են նորագիր սկառուներ եւ գալլուկներ որոնց թիւը միշտ յարաճուն վերելքի մէջ է: Վարչութիւնները տենդագին աշխատանքի նուիրուած են, հոգ չէ թէ տնտեսական զարհուրելի տաքնապը ուրիշ երկիրներէ շատ աւելի սուր, կաշկանդած է անոնց իւրաքանչիւրը անհատական զբաղումներով, եւ ինչո՞ւ չէ, տեղ տեղ հանդիպած արտասոց արդելքներու, որոնք զուր տեղ անբարեխղճութիւնը կ'ունենան այս կամ այն հոսանքի մը սողեցութիւնը տեսնել Հ. Մ. Ը. Մ. Ի համագրային երկտասարդական կազմակերպութեանը մէջ:

Չենք բաւականանար այնչափով, որչափ անցնող տասնամեակը պատմութեան գիրկը կը նետէ մեր շրջանի գործը, հաստատ համոզումով եւ անկաշառ հաւատքով կը նայինք ապագային. վստահ մեր ռեժերուն վրայ ու նաեւ շնորհիւ հայ ժողովուրդի մեզ հանդէպ ունեցած անվերապահ համակրանքին ու բարի օժանդակութեան, կը յուսանք աւելի բեղուն եւ տարածուն գործունէութեամբ մը ներկայանալ յաջորդ տասնամեակին, իսկ գաղափար մը տալու համար մեր շրջանի մասնաճիւղերու կազմութեան եւ գործունէութեան շուրջ, ամփոփ կերպով պիտի գրծենք իւրաքանչիւրին կեանքն ու գործը, սկսելով ամենէն հինէն:

1 — Պէյրութ. — Կարելի չէ ըսել, թէ Հ. Մ. Ը. Մ. Ի 14 մասնաճիւղերը այսօր գոյութիւն չպիտի ունենային Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ, եթէ առաջին անգամ Պէյրութ նախաձեռնող չըլլար տուն տալու շրջանի անդրանիկ մասնաճիւղին, բայց համարձակօրէն կարելի է յայտարարել, որ եթէ Պէյրութ իր կազմակերպութենէն (1923) անմիջապէս յետոյ, չմտածէր կազմակերպել նաեւ շրջանները, հաւանական էր որ այսքան կուռ եւ կազմակերպուած պիտի չըլլար Սուրիոյ եւ Լիբանանի մասնաճիւղերու ամբողջութիւնը:

Քանի կը գրուի Հ. Մ. Ը. Մ. Ի Սուրիոյ շրջանի գործունէութեանը վրայ, հարկ է արձանագրել հոս անունները այն քանի մը պոլսահայ անձնուէր եւ հոյակապ երիտասարդներուն, ինչպէս՝ Պ. Պ. Ալպէր Յակոբեան, Հայկ Պուտաքեան, Ժիրայր Պալեան եւ Յակոբ Հայրապետ —

եան, որոնք հազիւ ստք դիտած Լիբրանանի հողին վրայ, ու տակաւին անստոյգ իրենց ազգագայի նկատմամբ, գովելի ու համբուրելի գաղափարը ունեցան ծնունդ տալու « Զ. Մ. Ը. Մ. »ի, ու աջակից ունենալով գաղութիս քանի մը մարդասէր երիտասարդները, խիստ դժուար պայմաններու տակ հիմը դրին Զ. Մ. Ը. Մ. ի անդրանիկ մասնաճիւղին Պէյրութի մէջ, որը ժամանակի ընթացքին ուռճացաւ, զարգացաւ ու տարածուեցաւ շրջանի բոլոր քաղաքներու ու հայաշատ կեդրոններու մէջ:

1923 թիւին կրթ հիմը գրուեցաւ « Զ. Մ. Ը. Մ. »ի մասնաճիւղին, կարգ մը դպրոցներէ գուրս մարմնակրթական շարժում (սփոր) գրեթէ գոյութիւն չունէր Պէյրութի մէջ. Զ. Մ. Ը. Մ. ի Ֆութպօլի խումբի խաղերը հետզհետէ օրինակ դարձան տեղացի երիտասարդութեան հետեւելու գաղթական հայուն, որոնք սկսան կազմակերպուիլ ու նոյն տարուայ վերջաւորութեան Զ. Մ. Ը. Մ. ի շարքին կար նաեւ արարական քանի մը ներկայանալի խումբեր, որոնց դէմ Զ. Մ. Ը. Մ. ի ունեցած խաղերը վերջացած են միշտ յաղթանակով, որոնք խթան մը եղած են մինչ այդ անկազմակերպ ու անորոշ հայ երիտասարդութեան բոլորուելու Զ. Մ. Ը. Մ. ի շուրջ ընդարձակելու անոր գործունէութեան ասպարէզը:

Ֆութպօլի հետ գուզընթաց յառաջացած են աթլէթիք խաղերը, ու առաջին անգամ 1925-ին մասնաճիւղը տուած է իր անդրանիկ ողիմպիականը, ուր Զ. Մ. Ը. Մ. ի մարզիկները ցոյց տուած են զնահատելի արդիւնքներ, ու անկէ յետոյ, միայն երկու անգամ բացառութեամբ, մասնաճիւղը ամէն տարի կ'ունենայ իր ողիմպիական հանդէսները. Զ. Մ. Ը. Մ. ի Պէյրութի մասնաճիւղի անդամներէն ՊՊ. Օննիկ Փելիկեան 100 մէթր արգելարչաւի, Նուպար Արսէնեան 200 մէթրի ու Յա-

կոր Գարեան 1500 մէթրի Սուրիոյ եւ Լիբրանանի միջազգային ախոյեաններն են:

Սկսուտական բաժինը դժբախտաբար հոս միշտ սպասուած արդիւնքը չէ տրւած, եւ այդ անոր համար որովհետեւ մասնաճիւղը կարող սկսուտ խմբապետներ չէ ունեցած, այժմ միայն ունի 60-ի մօտ սկսուտներ ու գալլուկներ, բայց նոր ընտրուած սկսուտական խորհուրդը որուն մաս կը կազմէ Զ. Մ. Ը. Մ. ի հիմնադիրներէն՝ եղբայր Վահրամ Փափաղեան ու նաեւ Տոքթ. Ե. Ճիտէճեան, ՊՊ. Ս. Թերճանեան, Ժիրայր Պէյլէրեան, Օննիկ Պասմաճեան եւ ուրիշներ, մեծ յոյս կը ներշնչեն մեզ, թէ յաջորդ տարի սկսուտական մարզը եւս աննախընթաց յառաջդիմութիւն մը պիտի ունենայ, երբ մանաւանդ Պէյրութ հասնի ծանօթ սկսուտ խմբապետ եղբայր Լեւոն Արգարեան:

Մասնաճիւղը ունի նաեւ թէնիսի գաշտ մը, Զ. Մ. Ը. Մ. ի թէնիս յանձնախումբի հովանաւորութեանը տակ, որոնք մէկ տարուան մէջ արդէն յաջողած են հետաքրքրութիւն արթնցնել գաղութիս թէնիսի ամաթէօրներուն մէջ, ու սպասուած անդամներու քանակը լրացած ըլլալով, յանձնախումբը նոր դիմողներուն գոհացում տալու համար, մօտ օրէն կը ծրագրէ երկրորդ քուլ մը շինել տալ առաջինի կողքին:

Մասնաճիւղը ունի ծովային լողանքի յանձնախումբ մը, որոնք շարաթուան մէջ ու մասնաւորապէս կիրակի օրեր հաւաքելով անդամները ծովափ, լողալ կը սորվեցնեն չգիտցողներուն, Յանձնախումբը կազմած է նաեւ Վաթէր - փոլոյի խումբ մը որ փորձեր կ'ընէ շուտով սկսելու մըրցումներու:

Պէյրութի մասնաճիւղը պիտի օժտուի նոր եղանակին Ֆութպօլի նոր եւ գեղեցիկ դաշտով մը քաղաքի կեդրոնին վրայ, որուն համար Շրջ. Վարչութիւնը ծախք

ՄԿԱՌԻՏԱԿԱՆ

ՎԱՐՉԱՏՈՒՆԷՆ

ՊԱՏԻՈՅ ԴՐՕՇ

« Հայ Սկսոււտ »ը ոգեւորուած շրջաններու տարած սկսուտական աշխատանքէն, Ազգային պետի մասնաւոր արտօնութեամբ, պիտի պատրաստէ Պատուոյ - Դրօշ մը, որը մինչեւ յառաջիկայ տարեշրջանի 15 սեպտ. 1935, շրջաններէն ստացուած սկսուտական տեղեկագիրներու համաձայն, սկիսուտական Վերին - Մարմնոյ դատաւորութեամբ, պիտի որոշէ շահող շրջանը, որու անունը եւ տարեշրջանը սակեցօժ գիրերով, Պատուոյ - Դրօշին վրայ արձանագրելով, պիտի յանձնէ Չայն յիշեալին :

Երեք անգամ շահող շրջանը վերջնական տէրը պիտի դառնայ Պատուոյ - Դրօշին :

Մրցման խարխսին է Հայ Սկսուտի խոստումն ու դաւանանքը :

« ՀԱՅ ՄԿԱՌԻՏ »

Հ. Մ. Ը. Մ. ի հովանաւորութեամբ, Հայ Սկսուտներու Ընդհանուր Միութիւնը կը գործէ անկախ եւ ինքնավար :

Նպատակ ունենալով՝

1. — Ընդհանուր դաստիարակչական եւ մասնագիտական աշխատանքներու միջոցաւ, միջազգային սկսուտ - մանկավարժական տուեալներով երկրորդել Հայ վարժարանը :

2. — Կարմակերպել նոր սերունդը՝ պատրաստելու համար պարկեշտ, պարտաճանաչ հայ քաղաքացիներ :

3. — Գաստիարակել պատանին այնպիսի եղանակաւ մը, որ դառնայ աւելի ձեռներէց, տակուն, ճկուն ու բարեձեւ :

որ բլլայ մտքով արթուն, կամքով զօրեղ :

4. — Աջակցել երկսեռ այն սկսուտներուն, որոնք ցեղին տնտեսական եւ ֆիզիքական պահպանման ընդունակութիւնը ունին :

5. — Գործել, առանց ազդուելու սեւէ քաղաքական, կուսակցական եւ դաւանական հոսանքներէ :

ՆՈՒԷՐ ԵՒ ՓՈՒԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Սուբիոյ եւ Լիրանանի հայ ժողովուրդը միշտ իր լայն օժանդակութիւնը բրած է « Հ. Մ. Ը. Մ. Կին », որուն համար կը յայտնենք մեր շնորհակալութիւնն ու յարգանքը :

Սակայն, հաճոյքով կ'արձանագրենք հոս հետեւեալ արդայիններուն անունները որոնք իրենց նուէրներովն ու փոխատուութիւններովը մեծ գարկ մը տուած են մեր գործին :

Ն Ո Ւ Է Ր Ն Ե Ր

Տիար Խանամիրեան Եղարք նուիրած են Լաթաքիոյ Մասնաճիւղին 30 սկսուտի հազուստ :

Տիար Տոքթ. Ճիտէճեան նուիրած է Պէյրութի Մասնաճիւղին 10 սկսուտի հազուստ :

Պէյրութի սկսուտ խորհուրդը նուիրած է Պէյրութի Մասնաճիւղին 20 սկսուտներու հազուստ :

ՄԵՐ ԸՆՏԱՆԻՔԸ

Մ Ա Հ

Սրտի խորին կսկիծով կը ծանուցանենք դառնաղէտ մահը, երիտասարդ տարիքի մէջ՝

ՀՄԱՅԵԱԿ ՄԱՏԹԷՆՈՍԵԱՆ-Ի

Հ. Մ. Ը. Մ. Եւ Հայ Սկաուտներու Ֆրանսայի Շրջանի նախկին Ատենապետ Յուդարկատրութիւնը տեղի ունեցաւ 19 - 10 - 34-ին, ի Անկէն (Փարիզ), ընտրեալ բազմութեան մը ներկայութեան:

Մեր անկեղծ վշտակցութիւնները իր կողակցին, գաւակներուն եւ պարագաներուն:

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

Սէն - Մօրիսի խմբապետ՝ Էդր. Յով-

Հաննէս Պապտիկեան ընդ Օր. Պայծառ Տէմիրճեանի:

Մեր խնդակցութիւնները:

ՄԵԿՆՈՒՄ

Եդր. Կարօ Ուշագլեան Հաստատուած է Մարտէլլ:

× Փարիզի խմբապետներէն Էդր. Ե. Անտեղեան մեկնած է Ամերիկա՝ Չիգակօ, (Մ. Ն.):

ՓՈԽԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ ԸՆՈՂՆԵՐ

Տիար Շարլարճեան 50 սուր. սակի:

Տիար Յ. Տէր - Մելքոնեան 50 սուր. սակի:

Տիար Գ. Իփէկեան 50 ս. սակի:

Տիար Յ. Թէրճանեան 50 ս. սակի:

Տիար Ն. Տէմիրճեան 50 ս. սակի:

Տիար Մ. Հիսարեան 50 ս. սակի:

Տիար Ռ. Մալխապալեան 50 ս. սակի:

ՇՐՁ. ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ՋՈՒՆՐՃԱԼԻՔ

— Սիրուն գայլիկ, եթէ կ'ուզես ինձ նման գիրուկ դառնալ, ամէն օր բիլաւ եւ երկայնախմորակլորածակ կեր. բայց մանաւանդ, մեր բանակումներու ատեն պատրաստուած, տակը առած եւ մուխը մէջը մտած բիլան է որ, քեզ կրնայ, ինձ նման գիրացնել:

Եւ եթէ կ'ուզես Ջայլամի նման ջղուտ եւ զօրաւոր մկաններով սկաուտ մը ըլլալ, ամէն առաւօտ եւ երեկոյ 10 վայրկեան բնական մարզանքներ կատարէ:

— Այո՛, գէր առաջ, խմբապետուհիս ըսեմ որ, երբ երկայնախողովասկ եփէ, քու ըսածիդ պէս պատրաստէ որ մուխը խողովակէն վեր ելլէ:

Իսկ մարզանքը նախաճաշէն առաջ թէ վերջը ընեմ:

— Առաւօտուն անօթի փորանց եւ գիշերը պառկելէդ առաջ:

- Պարսկաստան՝ 300 փրանք :
- Յ. Գարայնեան՝ 25 փր. :
- Օր. Շերշեան՝ 15 փր. :
- Հ. Մերկերեան՝ 15 փր. :
- Կ. Նիկողոսեան՝ 15 փր. :
- Վիեն՝ 40 փր. :
- Պ. Պեռնեօկեան՝ 20 փր. :
- Թ. Գարազարկաբեան՝ 20 փր. :
- Տեսին՝ 40 փր. :

Պ. Պ.

Տարբ. Գուշտրեան մէկ տարուան Հայ Սկստաւ կը նուիրէ Էջրէֆիէի Ազգ. վարժարանին :

Խ. Ասրիասեան մէկ տարուան Հայ Սկստաւ կը նուիրէ Կայծակ Քոչունեանի :

Թ. Գարազարկաբեան մէկ տարուան Հայ Սկստաւ կը նուիրէ Պէյրութի Ս. Աշտն Ազգ. վարժարանին :

Ք. Գարազարկաբեան մէկ տարուան Հայ Սկստաւ կը նուիրէ Գըրըբ - Խանի Հ. Մ. Ը. Մ. - ին :

Ս Տ Ա Յ Ա Ն Ք. —

ԵՓՐԱՏ. — Անկախ հայաքերք, ազգային, բաղաձայն եւ գրական : Է. տարի : Փաստարկ 382, Հայէպ :

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ՄԱՄՈՒՂ. — Ազգային, հասարակական եւ գրական շարքաքերք : Գ. տարի : Մարիա Լուիզա, 18, Սօֆիա, Պուլկարիա : Բաժնեգին 30 փր. :

ԱՐԵՒ. — Օրաքերք՝ բաղաձայն, գրական եւ տնտեսական : Ժ. տարի : Փաստարկ 1060, Գահիրէ : Բաժնեգին՝ 40 շիլին :

ԱՊԱԿԱՅ. — Բաղաձայն եւ հասարակական երկօրեայ քերք : Ժ. տարի : Բաժնեգին 90 փր. : 14, ռի Ֆուպուր Ս. - Տընի, Փարիզ :

ՀԱՅՐԵՆԻՔ. — Օրաքերք՝ ազգային, գրական, բաղաձայն եւ հասարակագիտական : 36-րդ տարի : 13 - 15 Շավմիշ Սրբիք, Պոսքըն Մաս., Ամերիկա : Տարեկան բաժնեգին՝ 6 տոլար, վեցամսեայ՝ 3.50 տոլար :

ԵՐԿՈՒՆՔ. — Պաշտօնաքերք 2. Ո. Միութեան : Ե. տարի, թիւ 5, սեպտ. 1934 : 17, Ավրմի. Ֆիլիփ - Օկիւսք, Փարիզ (11) : Տարեկան՝ Ֆրանսա 15 փրանք, արտասահման 20 փրանք :

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ. — Թիւ 1, հոկտ. 934 : Ժողովրդական ամսաքերք բժշկութեան եւ սոցալապահութեան կամ Տունին Բժիշ-

կր : Տեօթեան - խմբագիր Ծ. Նարպուսի : Տարեկան՝ Ֆրանսա 20 փր., արտասահման 25 փր. :

ՎԵՐԱՆՆՈՒՆԵՐ. — Բաղաձայն, հասարակական եւ գրական անկախ շարքաքերք : Ե. տարի : Բաժնեգին՝ 10 փր. : Թէհրան, Պարսկաստան :

ԱԼԻՔ. — Ազգային, գրական եւ բաղաձայն շարքաքերք : Գ. տարի : Բաժնեգին՝ 80 փր. : Ղազմաստանի փոզոց, թիւ 23, Պարսկաստան :

ԱՐՓԻ. — Հայ ընտանեկան պարբերականը : Գ. տարի : Բաժնեգին՝ 2 տոլար : 78, Կլեմովի ալընի, Ալմոն, Մէս, Ամերիկա :

ՄԻՈՒԹԻՆ. — Պաշտօնաքերք Հ. Բ. Ը. Մ. : Ի. տարի, թիւ 167, Մայիս - Յունիս, 1934 : Հասցէ՝ 11, Սֆուար Ալպօնի, Փարիզ : Տարեկան բաժնեգին՝ 4 շիլին :

ՀՕԿ. — Բ. տարի, թիւ 9, սեպտեմբեր : Օրկան արտասահմանեան Հօկերու :

ԱՆԱՀԻՏ. — Հանդէս մտածման եւ արտեստի : Խմբագիր՝ Արշակ Զօպանեան : Ե. տարի, թիւ 5 - 6 :

ԲԱԶՄԱՎԷՊ. — Հանդիսարան, բանասիրական, գրական - գիտական, բարոյական : Հասոյր Գ. Բ. : Տարեկան 60 լիբր խոսպ., 16 փր. գուլից. : Հասցէ՝ Ս. Ղազար Վենետիկ :

« ՀԱՅ ՍԿՈՒՏ » ԻՆ
Պ Ա Տ Կ Ա Մ Ը

Մկան՛ւտ բամանոյագրուէ՛
Բամանոյագրէ՛ դրացիդ
Բամանոյագրէ՛ ազգականդ
Բամանոյագրէ՛ բնկերմերդ
Բամանոյագրէ՛ ամէնք :

Շահեցե՛ք
ԳԱՌԼՈ ՆԱԿԻՆՆԱՆԻ
Էաշարաւոր
RESTAURANT CARLO

34 Rue St. Lazare - PARIS

ԺԻՎ

La Gérante: M. MINTANDJIAN
Տ ց ո գ ր ս ր ի խ ի Պ Ա Հ Բ Ի Ե՛ Լ Ե՛ Բ Ե՛ Բ

Imprimerie du GLOBE
60, Rue de Provence, PARIS